

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมชนชั้นกลางกับการส่งเสริมการเรียนรู้พิเศษของเด็กในเขตเมือง เป็นการศึกษาถึงการเรียนพิเศษของเด็กที่เป็นบุตรของชนชั้นกลางในเขตเมืองจังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาถึงค่านิยมของบิดามารดาที่เป็นชนชั้นกลางที่เกี่ยวกับการเรียนพิเศษของบุตรหลาน เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการเรียนรู้พิเศษของเด็ก บริบททั่วไปของชนชั้นกลาง ตลอดจนค่านิยมของชนชั้นกลางที่มีผลต่อการเรียนพิเศษของเด็กในด้านต่างๆ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยดังนี้

แหล่งข้อมูลในการศึกษา

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการได้มาซึ่งเด็กจำนวน 30 คน เพื่อให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนพิเศษของเด็กที่เป็นบุตรของชนชั้นกลาง โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

1. มีบิดามารดาเป็นชนชั้นกลาง ประกอบอาชีพเป็น ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจ ค้าขายส่วนตัว หรือ ทำงานบริษัท

2. มีบิดามารดาที่ผู้วิจัยสามารถติดต่อขอข้อมูลได้

3. มีบิดาหรือมารดาที่มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป

4. มีรายได้รวมของบิดามารดาไม่ต่ำกว่าเดือนละ 20,000 บาท

5. เด็กกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นไม่เกินประถมศึกษาปีที่ 6

6. เด็กมีการเรียนพิเศษต่าง ๆ ด้านใดด้านหนึ่ง ๆ ดังต่อไปนี้

6.1 เรียนพิเศษด้านวิชาการทั่วไป เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คอมพิวเตอร์ จินตคณิต

6.2 เรียนพิเศษด้านภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน

6.3 เรียนพิเศษด้านดนตรี เช่น เปียโน อีเลคโทน กีตาร์ ร้องเพลง รำไทย

6.4 เรียนพิเศษด้านกีฬา เช่น เทนนิส วอลเลย์บอล เทควันโด กอล์ฟ บัลเล่ย์

ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือครูผู้สอนและ/หรือผู้ประกอบการ คัดเลือกเด็กจำนวน 30 คน โดยใช้เกณฑ์ตามที่กล่าวข้างต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นการได้มาซึ่งเด็ก จำนวน 9 คน เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมของบิดามารดาที่เป็นชนชั้นกลางเกี่ยวกับการเรียนพิเศษของบุตร เพื่อให้ได้เด็กที่มีบิดามารดาที่มีความหลากหลายเป็นตัวแทนให้ได้มากที่สุด ผู้วิจัยได้คัดเลือกเด็กโดยอาศัยคุณลักษณะพื้นฐานของบิดามารดา มา สร้างเป็นเกณฑ์เพื่อใช้คัดเลือกเป็นกลุ่มกรณีศึกษา จากเด็กจำนวน 30 คน (ขั้นที่ 1) โดยใช้เกณฑ์ เลือกเด็ก ดังนี้

มีบิดามารดาที่ผู้วิจัยสามารถหาข้อมูลแบบเจาะลึกได้

1. มีบิดาหรือมารดามีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่าขึ้นไป
2. มีบิดามารดาที่มีอาชีพแตกต่างกันและมีรายได้รวมไม่ต่ำกว่าเดือนละ 20,000 บาท
3. ในกรณีที่เด็กมีบิดามารดาที่มีอาชีพคล้ายกัน ใช้เกณฑ์เพิ่มเติมคือ
 - 3.1 บิดาและมารดาอาศัยอยู่ครอบครัวเดียวกัน
 - 3.2 บิดาหรือมารดาแยกอาศัยกันอยู่ต่างอำเภอ และต่างจังหวัด
 - 3.3 บิดามารดา หย่าจากกัน

ขั้นที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลประกอบ มีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการคัดเลือกเด็กจำนวน 30 คน (ขั้นที่ 1) ได้แก่

1. ผู้ประกอบการด้านการเรียนพิเศษ และ/หรือ
2. ครูในโรงเรียนที่บุตรของชนชั้นกลางกำลังเรียนพิเศษ

ขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อกับเจ้าของหรือผู้ประกอบการและครูที่สอนพิเศษเพื่อขอข้อมูลเบื้องต้นของเด็กนักเรียน โดยการบอกถึงวัตถุประสงค์ จากนั้นได้ขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการและ/หรือครูในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด
2. สร้างความคุ้นเคย ความสัมพันธ์กับเด็กเพื่อเก็บข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนพิเศษจากเด็กนักเรียนจำนวน 30 คน

3. โทรศัพท์ถึงบิดามารดาของเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแนะนำตัว รวมถึงแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยให้ทราบ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนัดสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่าน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเด็กจำนวน 30 คน โดย

1.1 การสัมภาษณ์เด็กนักเรียน ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่อง อายุ เพศ การศึกษา กิจกรรมการเรียนพิเศษที่เรียนอยู่ สถานที่ที่ไปเรียนพิเศษ ที่ชอบและสนใจ การใช้เวลาในการเรียนพิเศษในแต่ละอย่างต่อวัน ต่อสัปดาห์ และวิธีการไปเรียนพิเศษ ตลอดจนเป้าหมายและสิ่งที่ได้รับจากการเรียนพิเศษด้านต่างๆ

2. เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษากรณีศึกษา 9 กรณี โดย

2.1 การสังเกต ผู้วิจัยได้สังเกตปฏิกิริยาของบิดามารดาของเด็กในกลุ่มชนชั้นกลาง โดยผู้วิจัยมีสถานภาพและมีบทบาทเป็นครูผู้สอนกิจกรรมพิเศษ คือ เทควันโด โดยมีหน้าที่ดูแลและสอนเทควันโดให้กับบุตรในกลุ่มชนชั้นกลาง บางครั้งมีการพูดคุยกับเด็กนักเรียนที่เรียนพิเศษ และบิดามารดาของเด็กที่มารับส่ง หรือมานั่งรอบุตรของตนเอง ในบางครั้งที่มีโอกาสผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตรูปแบบการเรียนพิเศษต่างๆ ของบุตรในกลุ่มชนชั้นกลาง โดยไม่ได้เข้าไปร่วมกับกิจกรรม แต่โดยอาศัยที่ว่าในสถานที่ประกอบการของการเรียนพิเศษนั้น มีกิจกรรมการเรียนพิเศษอื่นๆ เช่น ที่ตึกซีเอ็มศูนย์คอมพิวเตอร์และการศึกษา ที่มีสถานประกอบการเรียนพิเศษหลายอย่าง เช่น มีโรงเรียนกวดวิชา โรงเรียนและสถาบันสอนภาษาต่างประเทศ สถาบันสอนการแสดงและดนตรี และโรงเรียนสอนเทควันโด หรือกิจกรรมการเรียนพิเศษที่โรงเรียนดนตรียามาฮ่าเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งเปียโน อีเลคโทน กีตาร์ บัลเล่ย์และเทควันโด และที่โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย ซึ่งมีการเรียนพิเศษในช่วงเย็น และมีกิจกรรมการเรียนพิเศษในวันหยุดหรือช่วงปิดเทอม เช่น ฟุตบอล เทนนิส วัยน้ำ เป็นต้น จึงได้มีโอกาสเห็นหรือสัมผัสบรรยากาศการเรียนพิเศษแบบอื่นๆ การสังเกตกิจกรรมการเรียนพิเศษต่างๆ ของเด็ก ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่สังเกตไว้ ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ ลักษณะของการเรียนพิเศษ ลักษณะของกลุ่มผู้เข้าร่วม เพศ วัย อายุ บรรยายภาคในการเรียนพิเศษของเด็ก บรรยายภาคของเพื่อนต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และลักษณะของบิดามารดาในเวลาที่มารับส่งหรือมานั่งรอบุตรของตนเอง ตลอดจนบรรยากาศของบิดามารดาและกิจกรรมที่ทำระหว่างรอบุตร และระหว่างบิดามารดาด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในกรอบ

ของการศึกษาติดตามการที่มีต่อการเรียนพิเศษของบุตร และรูปแบบการเรียนพิเศษของบุตร ในกลุ่มชนชั้นกลาง ในการสังเกตกิจกรรมผู้วิจัยได้ถือโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับผู้ถูกศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีการนัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์ในภายหลัง ส่วนผู้ถูกศึกษาบางท่านที่ผู้วิจัยรู้จัก และได้เลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์หลังจากนั้น

2.2 การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เป็นจุดยืนและประเด็นในการสัมภาษณ์การลดหรือเพิ่มประเด็นการสัมภาษณ์เป็นไปตามสถานการณ์ เพื่อเจาะลึกให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้แล้ว ประเด็นคำถามแตกต่างกันบ้าง เมื่อมีการสัมภาษณ์บุคคลต่อไปนี้

2.2.1 การสัมภาษณ์บิดามารดา ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่อง อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม ความเป็นมา เอกลักษณะ ความสนใจ การ บริโภค วิธีการดำเนินชีวิต ความคาดหวังต่อการศึกษาและอาชีพของบุตร ความสัมพันธ์ในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตร และทัศนคติต่อการเรียนพิเศษ ตลอดจนจนถึงการตัดสินใจในการเลือกเรียนพิเศษ และสถานที่เรียนพิเศษของบุตร

2.2.2 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลประกอบ ซึ่งประกอบด้วยเด็กที่เป็นบุตรใน 9 กรณีศึกษาในเรื่องของกิจกรรมที่เรียนพิเศษที่ชอบหรือที่สนใจ และผู้ประกอบการการเรียนพิเศษในเรื่องของกลุ่มเด็กที่มาเรียน การเรียนพิเศษให้ประโยชน์อย่างไร

3. การบันทึกข้อมูลภาคสนาม เป็นการบันทึกเนื้อหาสาระที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยทำการบันทึกทันทีหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นลง นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ อุปกรณ์บันทึกเสียง จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด สมบูรณ์และจดจำแทนผู้วิจัยได้มาก เนื่องจากบางครั้งมีรายละเอียดในเรื่องที่สัมภาษณ์มาก เพื่อเป็นการป้องกันการลืม

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้เก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละกรณีศึกษาแล้ว ก่อนจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความพอเพียงของข้อมูลในแง่ความสามารถในการตอบปัญหาการวิจัยความสอดคล้องกับความคิดที่ตั้งไว้ โดยแยกแยะข้อมูลและทำการวิเคราะห์ ในกรอบการศึกษาการเรียนพิเศษของบุตรในกลุ่มชนชั้นกลาง ได้แก่ การเรียนพิเศษของเด็กในด้านต่างๆ ช่วงเวลาในการไปเรียนพิเศษ สถานที่ที่ไปเรียนพิเศษ ตลอดจนประเด็นที่อธิบายค่านิยมของบิดามารดาที่มีต่อการเรียนพิเศษของบุตร เช่น สาเหตุหรือเป้าหมายที่ส่งบุตรไปเรียนพิเศษ สิ่ง

ที่บุตรได้รับจากการไปเรียน ทศนคติที่มีต่อการเรียนพิเศษของบุตร ว่ามีส่วนสัมพันธ์และสอดคล้องกันหรือไม่ ในการส่งเสริมการไปเรียนพิเศษต่างๆ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลกรณีศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตกิจกรรม มาวิเคราะห์เพื่ออธิบาย ถึงค่านิยมของบิดามารดาเกี่ยวกับการเรียนพิเศษของเด็ก

ระยะเวลาในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่การศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจนถึงเสนอผลการวิจัยรวมระยะเวลาประมาณ 12 เดือน โดยระยะแรกเป็นการศึกษาข้อมูลจากเด็ก 30 คน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม 2544 ในระยะที่สองเป็นการศึกษากรณีศึกษาทั้ง 9 กรณี ตั้งแต่เดือนถึงกันยายนถึงธันวาคม 2544 หลังจากนั้นได้เขียนรายงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลรวมทั้งเสนอแนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยและเสนอผลการวิจัยในเดือน เมษายน 2545